Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA KOMUNIKACJI.

Rok XIX Warszawa, 9 grudnia 1937 r. Nr 61.

SPIS TREŚCI:

CZĘŚĆ A.

Obwieszczenia Komisji Językowej.

SPIS TERMINOLOGICZNY NR 9

terminów, odnoszących się do spraw: ogólnych i osobowych, ruchowych, drogowych, mechanicznych i zasobów.

Zatwierdzony przez Ministra Komunikacji dn. 3.XI. 1937 r.

I. Sprawy ogólne i osobowe.

Terminy niewłaściwe:	Terminy właściwe:
aprobant	aprobujący, zatwierdzający
blok zaświadczeń	zeszyt zaświadczeń
marka fabryczna	znak fabryczny (marka fabryczna)
penetracja (igły w materiał)	głębokość wnikania igły
przyjąć dyżur	objąć dyżur
standard	norma albo wyrób znormalizowany

IV. Sprawy ruchu kolejowego.

gęstość ruchu, nasilenie ruchu (także napięcie ruchu, p. spis terminologiczny nr 5)	natężenie ruchu
hamowanie regulacyjne	hamowanie regulujące
księga przybycia wagonów	księga nadejścia wagonów
lampy sygnalizacyjne	lampy sygnałowe
luzowanie hamulców	zwalnianie hamulców
marszruta maszynisty (w znaczeniu formularza)	wykaz pracy maszynisty
marszruta parowozu (w znaczeniu formularza)	wykaz pracy parowozu

Terminy niewłaściwe:	Terminy właściwe:
maszynista (w znaczeniu pracownika prowadzącego parowóz)	maszynista parowozowy
motorniczy (w znaczeniu pracownika prowadzącego lokomotywę elektryczną lub wagon motorowy)	maszynista lokomotywy elektrycznej maszynista wagonu (motorowego) parowego, spalinowego, elektrycznego, akumulatorowego
otwarcie czynności stacji	podjęcie czynności przez stację
przeciąganie pociągu (po linii głównej)	prowadzenie pociągu (po linii głównej)
przejeżdżająca jednostka w (znaczeniu ilości pojazdów przechodzących w pewnym punkcie drogi)	jednostka ruchu
przyjmowanie pociągu przez drużynę	odbieranie pociągu przez drużynę
ruch lokalny	ruch miejscowy
sterowanie (w znaczeniu rządzenia mechanizmem)	rozrządzanie
sterowniczy	rozrządowy
tabela ładunkowa	tabela ładowania
tarcza blokowa staje się czerwona, zmienia się na czerwono	tarcza blokowa przybiera barwę czerwoną
trasa drogi	wytknięty kierunek drogi
trasować drogę	wytykać kierunek drogi, wytyczać drogę (tykami, wiechami)
trasa pociągu	rozkład pociągu, wykres pociągu
zamknięcie czynności stacji	zaprzestanie czynności przez stację
zgodę przesyłać	dawać zgodę
zgoda przychodzi	zgoda nadchodzi

V. Sprawy drogowe.

arkusz ewidencyjny dla oględzin mostu	wykaz stanu mostu według oględzin
bryłka kamienia brukowego, tłucznia itp.	ziarno kamienia brukowego, tłucznia itp.
grunty zleżałe	grunty uleżałe
grunty lepkie	grunty tłuste
grunty ciastowate	grunty plastyczne
grunt w stanie macierzystym	grunt rodzimy
kierunkowskaz	wskaźnik kierunku
kontrola mostów	sprawdzanie stanu mostów
lepek odłamków różnych skał	zlepieniec odłamków różnych skał
mosty żelazne	mosty stalowe
oko darniowania w kratę	okienko darniowania w kratę
pagórzysta okolica	miejscowość pagórkowata
przekrycie lub przykrycie peronów wiatą	pokrycie peronów wiatą
przełom wiosenny warstwy wierzchniej tłucznia	rozsadzina wiosenna warstwy wierzchniej tłucznia
skały formacji wulkanicznych	skały pochodzenia wulkanicznego
taranek do ubijania	ubijak
ustrój niosący mostu	przęsło mostu albo przęsła mostu (w znaczeniu części mostu pomiędzy podporami lub oporami)
wałowanie tłucznia	walcowanie tłucznia
wykopy szerokoprzestrzenne	wykopy szerokie lub obszerne
wykopy wąskoprzestrzenne	wykopy wąskie lub ciasne
zaniwelować (punkty)	spoziomować, oznaczyć wysokość, włączyć do niwelacji
zawałować	uwalcować

VI. Sprawy mechaniczne.

bolec	sworzeń
chwyt obręczy	nasadka obręczy
elektrowagon	wagon motorowy elektryczny
elektrowóz	lokomotywa elektryczna (elektrowóz)
grubomierz	grubościomierz

Terminy niewłaściwe:	Terminy właściwe:
kaliber (w znaczeniu przyrządu do sprawdzania wymiarów itp.)	sprawdzian
kran trójprzewodowy	kurek potrójny
krzyżaki do przegubu	krzyże do przegubu
koła zębate atakujące	koła zębate napędne
koła zębate (satelity) do krzyżaka	koła zębate nakrzyżne
mikromierz	mikrometr
montażownia	montownia
nastawnik hamulca niezależnego	nastawnik hamowania samej lokomotywy (w odróżnieniu od nastawnika hamowania zespolonego)
natłoczki skórzane	kołnierze skórzane
odluźniacz	zwalniacz
odstęp kół na osi	rozstęp kół na osi
odstęp między krawędziami obrzeży	odległość między krawędziami obrzeży
samoczynny hamulec bezpieczeństwa (urządzenie w torze działające samoczynnie na hamulec w pociągu)	zatrzym pociągu
serwomotor	silnik pomocniczy
skrzynka przekładniowa zmiana przekładniowa	skrzynka biegów
sprzęg zasadniczy	sprzęg główny
szablon (w mechanice)	prawidło
szybkościograf	szybkościomierz zapisujący
ściągacze do rur wydechowych	zaciski do rur wydechowych
wał zdawczy	wał biegów
wyłączniki sterujące samoczynnie otwieranie drzwi wagonu	wyłączniki do samoczynnego otwierania drzwi wagonu
wysięgające części wagonu	wystające części wagonu
wznios zderzaków	wzniesienie zderzaków nad szyną
zamknięcie drzwi w dwa takty	zamknięcie drzwi na dwa razy
zespolony przewód hamulca	przewód hamulca zespolonego

VIa. Sprawy zasobów.

badanie na zawartość czegoś	wykrywanie obecności czegoś
bezpieczniki topikowe	bezpieczniki topliwe korkowe
bezpieczniki wkładkowe	bezpieczniki topliwe paskowe
bibuła sącząca	bibuła do odsączania
czerwień cynobrowa imitacyjna	czerwień cynobrowa sztuczna
filling up.	glinka do kitu do zacierania
kapsel	kapturek
kitel	płaszcz ochronny
kolucho	pierścień
księga dla stosów węgla	księga kontroli stosów węgla
lakier, emalia preparacyjna	lakier, emalia do wygładzania
protektor	osłona
prześwit sukna	przeświecanie sukna
sztanca	wytłaczak
szuter	tłuczeń
tenty pokładowe	namioty na pokładach statków
wapno żrące (w znaczeniu wapna niegaszonego)	wapno palone
żwir siany	żwir przesiewany

Nazwy czynności, wykonywanych na stacji w związku z przyjściem pociągów:

Dyżurny, dając pozwolenie na wjazd, **przyjmuje** pociąg;
pociąg **przychodzi** na stację (a nie przybywa); drużyna pociągu, który przyszedł, **zdaje** go drugiej, która go **odbiera** (nie zaś przyjmuje);
wagony **nadchodzą na** stację (nie zaś przybywają).

SPIS nr 5

wyrazów i wyrażeń obcych lub nie odpowiadających duchowi języka polskiego, których używać nie należy, z podaniem wyrazów i wyrażeń właściwych.

Wyrazy i wyrażenia.

Niewłaściwe:	Właściwe:
amortyzacja, amortyzacyjny	umorzenie, umorzeniowy
bieżąco (prowadzić wykaz)	stale, nieprzerwalnie, w jednym ciągu, zgodnie z istotnym stanem
czasokres	okres
w czasokresie do 1 miesiąca	w ciągu najwyżej 1 miesiąca
w terminie do końca miesiąca	przed końcem miesiąca
długość ponad 500 m	długość przeszło 500 m
dokonanie sprzedaży licytacyjnej	sprzedanie z przetargu (licytacji)
dokument zamieniający coś	dokument zastępujący coś
dopuszcza się robienie czegoś	wolno robić coś
dostarczyć pomieszczeń w pełnym zakresie potrzeb urzędu	zaspokoić całkowicie potrzeby urzędu co do pomieszczeń
dostawa tarcicy	dostawa tarcic
dźwiganie ręczne szyn	przenoszenie ręczne szyn
etapy obliczeń	kolejność obliczeń
gazoszczelnie oddzielony	uszczelniony od gazu
manipulacje odnośnie czegoś	postępowanie (manipulacje) z czymś
materiały należytej dobroci	materiały należytej jakości
mianować się	nazywać się
modyfikacja lepiej:	zmiana
na dziesięć dni naprzód	dziesięć dni przedtem
na zasadzie dowodów	na podstawie dowodów
nanieść na planie	nakreślić, wyrysować, oznaczyć na planie
niewidzialny z powodu mgły	niewidoczny z powodu mgły
obdzielać pracowników przepisami	wydawać przepisy pracownikom
obecność w służbie	obecność na służbie
odzewnątrz	z zewnątrz
okólniki stają się nieważne	okólniki przestają obowiązywać
opłaty za przydzielenie numerów	opłaty za wydanie numerów
opublikować	ogłosić
pod rygorem ukarania	pod groźbą kary
podawanie raportu	składanie raportu
poinformować się wzajemnie między sobą	porozumieć się ze sobą
pokwitowanie odbioru	pokwitowanie z odbioru
połysk wysoki	połysk silny
polecenie w kierunku uporządkowania	polecenie co do uporządkowania
ponad, poza (w znaczeniu innym niż położenie)	przeszło, dłużej, powyżej, oprócz, prócz
poprawa stosunków finansowych	poprawa warunków finansowych
pośmiertne za pracowników	pośmiertne po pracownikach
pozbawiony jest wad	nie ma wad
pozostawienie beczek otwartymi	pozostawienie beczek otwartych
produkować	wyrabiać
protokół Frankfurt a. M.	protokół z Frankfurtu nad Menem
prowadzić przedsięwzięcie	prowadzić przedsiębiorstwo
prowadzić rzemiosło	uprawiać rzemiosło
przejazd wagonu	przejście wagonu
przeprowadzający inspekcję	dokonywający inspekcji
przeprowadzanie zakupów	dokonywanie, albo załatwianie zakupów
przeprowadzić coś do roztworu	wprowadzić coś do roztworu
przeprowadzić sprawdzenie robót	sprawdzić roboty
przy pomocy materiałów	z materiałów
przy pomocy sygnałów, aparatów	za pomocą sygnałów, aparatów
przydzielić etat samochodów	przyznać etat samochodów
przydzielać kogoś do czynności	wyznaczać albo przeznaczać kogoś do czynności
przyjmować udział w czymś	brać udział, uczestniczyć w czymś

Niewłaściwe	Właściwe
punkt zaczepny haka	punkt zaczepienia haka
rachować na znaczniejsze kredyty	oczekiwać przyznania znaczniejszych kredytów
regulować postępowanie (o okólniku)	określać postępowanie
rozliczeniu podlegają wydatki (koszty)	obrachunkowi podlegają wydatki (koszty)
rozumieć pod czymś	rozumieć przez coś
skierować doniesienie	przesłać doniesienie
sprzęg sprzęgnięty	sprzęg założony
sprzęt przydzielony w celu szkolenia	sprzęt oddany do użycia przy szkoleniu
trasa przewozu	droga przewozu
tytułem umowy	na podstawie umowy
uaktualniać (metryki lotnicze)	prowadzić (metryki lotnicze) według rzeczywistego stanu
utrzymywać w aktualnym stanie (tablice, wykresy itp.)	utrzymywać zgodnie z istotnym stanem (tablice, wykresy itp.)
ubikacja (np. do clenia towarów)	pomieszczenie
uchylają się okólniki	odwołuje się lub tracą moc okólniki
ujmować na wzorach zleceń	spisywać na formularzach zleceń
ulec zapaleniu	zapalić się
umowa ważna od dnia	umowa obowiązuje od dnia
uskutecznić naprawę	wykonać naprawę
uskutecznić objazd	dokonać objazdu
uskutecznić wpłatę	wpłacić
ustalać ilość węgla dla stosu	wyznaczać ilość węgla w jednym stosie
ustalanie danych ewidencyjnych	stwierdzanie danych rejestracji
ustalać kolejność	ustanawiać kolejność
uwaga obejmuje brzmienie	uwaga ma brzmienie
uwidocznić w księdze zapis	zapisać w księdze
uznawanie znaków z literami CD	respektowanie znaków z literami CD
użytkowanie materiału	użycie materiału
ważność natychmiastowa przepisów	moc obowiązująca przepisów z dniem ogłoszenia
w międzyczasie	pomiędzy tym a tym
wydatki za dostarczenie lokalu	wydatki związane z używaniem lokalu
wydatki za dostarczenie pracowników i służby	wydatki związane z wynagrodzeniem pracowników i służby
wydatki za dostarczenie materiałów biurowych	koszty nabycia materiałów biurowych
wydobycie ziemi ze stanu macierzystego	wydobycie ziemi z gruntu
wypłacać udział w wydatkach	wypłacać sumy według udziału w wydatkach
wyprowadzić z ewidencji	wykreślić z rejestru lub wycofać z rejestracji
wyrządzić stratę dla przedsiębiorstwa	spowodować stratę przedsiębiorstwu, wyrządzić szkodę przedsiębiorstwu
wyzyskiwanie drzew i słupów do przewodów teletechnicznych	korzystanie z drzew i słupów do przewodów teletechnicznych
wprowadzenie urządzenia w działanie	wprowadzenie urządzenia w ruch
w zmianie postanowień	zmieniając postanowienia
zabrania się co (np. palenie tytoniu)	zabrania się czego (palenia tytoniu)
zaktualizowany do dnia	zgodny ze stanem w dniu
zaległości ciążące na samochodzie	zaległości obciążające samochód
zapotrzebować druki itp.	zażądać druków lub zwrócić się o druki
zmiany uwidocznione	zmiany zaznaczone
z tym, że	pod warunkiem, że
zwrotnice odległe od nastawni	zwrotnice oddalone od nastawni
zwyciężać rzemiosło (o współzawodnictwie)	bić rzemiosło
źle widzialny	małowidoczny
komisja dla ustalenia granic	komisja do ustalenia granic
komisja dla spraw...	komisja do spraw
konstrukcja dla umocowania zbiornika	konstrukcja do umocowania zbiornika
wagon dla przewozu	wagon do przewozu
drążek przebiegowy dla drogi przebiegu	drążek przebiegowy na drogę przebiegu
materiał dla własnych potrzeb	materiał na własne potrzeby
przedmioty dla celów dróg	przedmioty na potrzeby dróg
szkic dla mostu	szkic na most
wagon dla płynów i gazów	wagon na płyny i gazy
znak dla wagonów	znak na wagonach

Niewłaściwe:	**Właściwe:**
inżynier doradca dla spraw	inżynier doradca w sprawach
Dziennik Urzędowy dla spraw tajnych i poufnych	Dziennik Urzędowy spraw tajnych i poufnych
wytyczne dla budowy dróg	wytyczne budowy dróg

Z uwagi na powyższe przykłady powtarzającego się niewłaściwego użycia przyimka **dla** zamiast przyimka **do** lub innych przyimków, jako też użycia go w przypadkach, gdy przyimek ten jest w ogóle zbyteczny i zastępuje go przypadek drugi rzeczownika, Komisja Językowa, dla uniknięcia częstych poprawek tych błędów, podaje następujące wskazówki:

Należy odróżniać użycie przyimków **dla** i **do:**

1) do łączenia rzeczowników z rzeczownikami lub przymiotnikami i 2) do łączenia rzeczowników z czasownikami.

1. W łączeniu rzeczowników z rzeczownikami lub z przymiotnikami:

a) przyimek **dla** używa się na oznaczenie pożytku lub szkody dla istot żyjących albo dla zbiorów istot i pojęć uosobionych:

pomoc dla biednych, żywność dla żołnierzy, pasza dla bydła, rośliny miodowe dla pszczół;

potrzebny, konieczny dla człowieka, dla zwierząt, dla kraju, dla społeczeństwa (jako organizacji, czyli zbioru pracujących ludzi).

b) przyimek **do** używa się na oznaczenie przeznaczenia rzeczy martwych:

koszyk do śmieci, półka do książek, wagon do wapna (lub na wapno, na śmiecie, na książki), chustka do nosa, maszynka do kawy;

potrzebny do wagonu do podróży, dogodny do użycia, nadający się do przewozu.

2. W łączeniu rzeczowników z czasownikami:

a) przyimek **dla** używa się na oznaczenie przyczyny wewnętrznej czyli pobudki, lub powodu warunkującego czynność:

zrobić coś dla matki, dla świętego spokoju, prosić o urlop dla słabości zdrowia, nie móc odwiedzić dla krótkości czasu, przejrzeć rękopis dla uniknięcia pomyłek;

b) przyimek **do** używa się na oznaczenie celu lub kresu dążenia:

pójść do sądu, wrócić do domu, dać rękopis do przepisania na maszynie, przedstawić sprawę do rozważenia.

Adres Redakcji:
Ministerstwo Komunikacji ul. Chałubińskiego 4, Gabinet Ministra, pokój Nr 78, tel. 552.00, wewn. 127.

Adres Administracji:
Administracja Wydawnictw Ministerstwa Komunikacji ul. Chałubińskiego 4, pokój Nr 123, II p. tel. 8-26.28. Konto czekowe PKO. Nr 30.658.

Warunki prenumeraty w kraju: rocznie zł 8.—; półrocznie zł 4.—; kwartalnie zł 2.—; cena numeru 50 gr.

Do nabycia w Administracji Dz. Urz. M. K. lub w Administracji Dz. Zarz. D. O. K. P. Prenumeratę wpłaca się z góry przed rozpoczęciem kwartału, półrocza lub roku. Reklamacje z powodu nieotrzymania pojedynczych numerów Dz. Urz. M. K. wnosi się do właściwych urzędów pocztowych, najpóźniej 3-go dnia po otrzymaniu następnego z kolei numeru Dziennika. Reklamacji spóźnionych lub wniesionych w sposób niewłaściwy nie uwzględnia się.

Cena ogłoszeń: od wiersza zł 1; za stronę zł 100.

Ogłoszenia prywatne można umieszczać tylko na luźnych kartkach dołączonych do Dziennika. Administracja Dziennika nie odpowiada za niedotrzymanie terminu ogłoszenia.

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA KOMUNIKACJI.

Drukarnia Państwowa Nr 94589. 9.XII.37. 8600.